

Μεταρρύθμιση της ΚΑΛΠ – Μεταβιβάσιμες αλιευτικές παραχωρήσεις

Για ποιο λόγο προτείνει η Επιτροπή τις μεταβιβάσιμες αλιευτικές παραχωρήσεις (ΜΑΠ);

Η ΚΑΛΠ δεν κατάφερε να επιλύσει το πρόβλημα της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας. Από το 1994 έως το 2013 δαπανήσαμε 2,73 δισεκατομμύρια ευρώ για τη διάλυση αλιευτικών σκαφών, αλλά παρά τη μαζική αυτή δαπάνη η αλιευτική μας ικανότητα εξακολουθεί να αυξάνεται κατά 3% περίπου ανά έτος. Καμία από τις πολιτικές του παρελθόντος για την αντιμετώπιση της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας (πολυετή προγράμματα προσανατολισμού, αναλογίες «εισόδου-εξόδου», επιβολή ανώτατου ορίου για το μέγιστο μέγεθος στόλου, δημόσια προγράμματα διάλυσης πλοίων) δεν είχε αποτέλεσμα. Το Ελεγκτικό Συνέδριο αμφισβητεί τη χρησιμοποίηση των χρημάτων των φορολογούμενων για την αντιμετώπιση του προβλήματος της πλεονάζουσας αλιευτικής ικανότητας. Υπό το πρίσμα αυτών των στοιχείων η Επιτροπή προτείνει την αξιοποίηση των θετικών εμπειριών ορισμένων κρατών μελών από συστήματα που μοιάζουν με τις μεταβιβάσιμες αλιευτικές παραχωρήσεις. Από διεθνείς εκθέσεις προκύπτει ότι διάφοροι τύποι ΜΑΠ «ανακόπτουν ή ακόμη και αναστρέφουν ... την εκτεταμένη συρρίκνωση [των ιχθυαποθεμάτων]" (Costello et al., 2008) και συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση (Παγκόσμια Τράπεζα και FAO, [FAO], 2008).

Εάν σχεδιαστούν σωστά, οι ΜΑΠ μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικό εργαλείο για τους ιδιοκτήτες σκαφών, ώστε να προγραμματίζουν τις αλιευτικές τους δραστηριότητες σύμφωνα με τις εξελίξεις στην αγορά, να εκφορτώνουν όλα τα αλιεύματα και να σχεδιάζουν τις επενδύσεις τους. Οι ΜΑΠ προσφέρουν επίσης στους αλιείς τη δυνατότητα να αποχωρήσουν από τον κλάδο έναντι οικονομικής αποζημίωσης. Από την υφιστάμενη εμπειρία προκύπτει ότι τα συστήματα που προσομοιάζουν στις ΜΑΠ συμβάλλουν επίσης στην αύξηση της ευθύνης των φορέων εκμετάλλευσης και διευκολύνουν τη μείωση των απορρίψεων.

Τι προτείνει η Επιτροπή;

Από το 2014 και μετά, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν ΜΑΠ τηρώντας αυστηρές αρχές. Πρώτον, οι θαλάσσιοι πόροι είναι και πρέπει να παραμείνουν δημόσιο αγαθό. Οι ΜΑΠ δεν παραχωρούν δικαιώματα ιδιοκτησίας επί των θαλάσσιων πόρων, παρά μόνον δικαιώματα χρήσης για τη χρονικά περιορισμένη εκμετάλλευσή τους. Μετά την πάροδο της περιόδου αυτής, οι ΜΑΠ επιστρέφουν στο κράτος μέλος, το οποίο διαθέτει την ευχέρεια να τις εκχωρήσει εκ νέου χρησιμοποιώντας τα ίδια κριτήρια κατανομής ή διαφορετικά. Δεύτερον, η πώληση, χρηματοδοτική μίσθωση ή ανταλλαγή ΜΑΠ επιτρέπεται μόνον υπό αυστηρές προϋποθέσεις, καθώς ΜΑΠ μπορούν να αγοράσουν μόνον οι ιδιοκτήτες νηολογημένων και ενεργών σκαφών με σκοπό να τις χρησιμοποιήσουν σε ενεργό σκάφος που διαθέτει άδεια. Τρίτον, πρέπει να τηρηθεί η σχετική σταθερότητα. Τέταρτον, τα κράτη μέλη οφείλουν να αποσύρουν τις ΜΑΠ σε περίπτωση σοβαρής παράβασης του ιδιοκτήτη του σκάφους και, πέμπτον, οφείλουν να παρακρατούν ποσοτώσεις και ΜΑΠ για νέους αλιείς που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν στο συγκεκριμένο τομέα αλιείας..

Παράλληλα με την τήρηση των ανωτέρω πέντε βασικών αρχών, τα κράτη μέλη οφείλουν να θεσπίσουν ΜΑΠ σε εθνικό επίπεδο στο πλαίσιο ενός υποχρεωτικού συστήματος για όλα τα είδη βάσει των μέγιστων επιτρεπόμενων αλιευμάτων και των ποσοτώσεων ή των περιορισμών αλιευτικής προσπάθειας για όλα τα σκάφη μήκους άνω 12 μέτρων, καθώς επίσης και για όλα τα σκάφη που φέρουν συρόμενα εργαλεία. Οι ΜΑΠ δεν

αποτελούν παρά μόνον δικαιώματα χρήσης που κατανέμονται από τα κράτη μέλη στους ιδιοκτήτες σκαφών για ορισμένες χρονικές περιόδους. Πρόκειται για καθορισμένο ποσοστό της εθνικής ποσόστωσης για συγκεκριμένο ιχθυαπόθεμα. Όπου χρησιμοποιείται το καθεστώς της αλιευτικής προσπάθειας, όπως στη Μεσόγειο θάλασσα, οι ΜΑΠ εφαρμόζονται στην διαδικασία κατανομής της αλιευτικής προσπάθειας. Οι αλιευτικές δυνατότητες που δεν αποτελούν αντικείμενο ρύθμισης βάσει ποσόστωσης ή καθεστώτος αλιευτικής προσπάθειας της ΕΕ ή που εμπίπτουν σε συμφωνία βιώσιμης αλιείας με τρίτη χώρα δεν θα ενταχθούν στο σύστημα των ΜΑΠ.

Πώς πρέπει να κατανέμονται οι ποσοστώσεις και οι ΜΑΠ;

Η πρόταση προβλέπει ευελιξία για τα κράτη μέλη, αλλά η Επιτροπή θα προτιμούσε τα εξής: Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν εθνικές και περιφερειακές προτεραιότητες κατανέμοντας ένα συγκεκριμένο ποσοστό των εθνικών ποσοστώσεων στους στόλους αλιείας μικρής κλίμακας και να διαχειρίζονται το υπόλοιπο των ποσοστώσεων στο πλαίσιο των ΜΑΠ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να σχεδιάσουν το εθνικό τους σύστημα ΜΑΠ σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς, καθώς η ενεργός συμμετοχή τους θα διασφαλίσει την προσαρμογή του εθνικού συστήματος ΜΑΠ στις ιδιαιτερότητες του οικείου κράτους μέλους και την αποδοχή του από τους ενδιαφερομένους. Κατά το σχεδιασμό του συστήματος ΜΑΠ, τα κράτη μέλη και οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να ευνοήσουν τις παράκτιες κοινότητες που εξαρτώνται από την αλιεία, τις φιλικότερες προς το περιβάλλον αλιευτικές πρακτικές και τους στόλους που αλιεύουν με παραδοσιακά μέσα. Επίσης, θα πρέπει να παρακρατήσουν έως και 5% των ποσοστώσεων ή των ΜΑΠ για τους νεοεισερχόμενους στον κλάδο. Συνεπώς, τα κράτη μέλη και οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν αυτό το σύστημα για να καθορίσουν προτεραιότητες ως προς τις αλιευτικές πρακτικές που θεωρούν περισσότερο επιθυμητές, είτε για κοινωνικούς είτε για περιβαλλοντικούς λόγους. Για παράδειγμα, η Δανία χρησιμοποίησε τις ΜΑΠ για να παράσχει στήριξη στις παράκτιες κοινότητες αυξάνοντας κατά 10% τις ποσοστώσεις των πλοίων μήκους κάτω των 17 μέτρων για τον γάδο και τη γλώσσα.

Ποιες διασφαλίσεις μπορούν να θεσπίσουν τα κράτη μέλη;

Από την εμπειρία των κρατών μελών που εφαρμόζουν σύστημα ΜΑΠ προκύπτει ότι οι κίνδυνοι μπορούν να αποφευχθούν μέσω του σχεδιασμού. Επομένως, κατά το σχεδιασμό του συστήματος ΜΑΠ τα κράτη μέλη και οι ενδιαφερόμενοι φορείς μεριμνούν ώστε να μην υπάρχει περιθώριο για κερδοσκοπία ή καταστάσεις επιζήμιες για τις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία και τις σχετικές με αυτήν δραστηριότητες. Πρέπει επίσης να θεσπίσουν αυστηρές ρυθμίσεις για το σύστημα ΜΑΠ και να διασφαλίσουν ότι οι δημόσιες αρχές των κρατών μελών μπορούν σε κάθε περίπτωση να εξασφαλίσουν ότι κάτοχοι των ΜΑΠ συμμορφώνονται με τους κανόνες. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν μια εργαλειοθήκη μέτρων, όπως τα εξής:

- εξαίρεση της αλιείας μικρής κλίμακας (σκάφη κάτω των 12 μέτρων που φέρουν αδρανή εργαλεία), ώστε να διασφαλίσουν ότι τα αλιευτικά δικαιώματα αυτού του σημαντικού τμήματος του στόλου δεν θα πουληθούν σε μεγαλύτερα σκάφη,
- πρόληψη της υπερβολικής συγκέντρωσης αποφεύγοντας την κατάληξη υπερβολικά πολλών αλιευτικών δικαιωμάτων στα χέρια λίγων ιδιοκτητών

σκαφών. Αυτό πρέπει να γίνει μέσω του καθορισμού των μέγιστων ποσοστών που μπορεί να κατέχει κάθε ιδιοκτήτης σκάφους για ένα δεδομένο πόρο·

- παρακράτηση ενός μέρους των εθνικών ποσοστώσεων για τις παράκτιες κοινότητες που εξαρτώνται από στόλους αλιείας μικρής κλίμακας·
- περιορισμό της δυνατότητας μεταβίβασης εντός συγκεκριμένων αλιεύσιμων ειδών (π.χ. οι παραχωρήσεις που αφορούν τον κορέγονο μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορίας μόνο με άλλους κατόχους παραχωρήσεων για το ίδιο είδος, και όχι με κάτοχο παραχώρησης για πελαγικά είδη).

Θα εξαφανιστούν οι στόλοι αλιείας μικρής κλίμακας από τις παράκτιες περιφέρειες της Ευρώπης;

Όχι, γιατί τα κράτη μέλη θα τους εξαιρέσουν από τις ΜΑΠ. Αυτό σημαίνει ότι το 60% των σκαφών σε όλη την ΕΕ θα εξαιρεθούν σε μόνιμη βάση από το σύστημα των ΜΑΠ. Για παράδειγμα, στη Δανία το τμήμα του στόλου αλιείας μικρής κλίμακας που περιλαμβάνει σκάφη μήκους 6 έως 10 μέτρων υπόκειται σε διαχείριση εκτός του συστήματος ΜΑΠ της Δανίας και η μείωσή του ήταν πολύ μικρότερη σε σχέση με τον υπόλοιπο στόλο της Δανίας.

Πώς θα μπορούσαν να διαχειριστούν τις ΜΑΠ οι οργανώσεις παραγωγών;

Σε πολλά κράτη μέλη, οι οργανώσεις παραγωγών συγκεντρώνουν τις ποσοστώσεις των μελών τους. Παρακολουθούν την απορρόφηση και την εμπορία των αλιευμάτων που εκφορτώνονται και πραγματοποιούν ανταλλαγές με άλλες οργανώσεις παραγωγών για να διαχειριστούν την απορρόφηση των ποσοστώσεων. Θα μπορούσαν επίσης να διαχειριστούν την πώληση και τη χρηματοδοτική μίσθωση των ΜΑΠ μεταξύ των μελών τους. Η συλλογική διαχείριση των ΜΑΠ μερικών μελών από μία οργάνωση παραγωγών θα μπορούσε να παράσχει τη δυνατότητα ανταλλαγής σε πραγματικό χρόνο και κατάλληλου προγραμματισμού της παραγωγής. Επιπλέον, οι αλιευτικές κοινότητες συχνά βασίζονται τόσο στα αλιεύματα όσο και στις μεταποιητικές βιομηχανίες, ως πηγή εσόδων. Η σύνδεση αυτών των επιχειρήσεων μέσω διεπαγγελματικών οργανώσεων που διαχειρίζονται συλλογικά τις συγκεντρωμένες ΜΑΠ των μελών τους θα μπορούσε να αποτελέσει πλεονέκτημα για τις αλιευτικές κοινότητες.

Τι αναμένεται όσον αφορά την εξυγίανση του στόλου της ΕΕ;

Σε ορισμένα κράτη μέλη οι ΜΑΠ συνέβαλαν στον εξορθολογισμό του στόλου. Στη Δανία, οι ΜΑΠ θεσπίστηκαν το 2003 για το στόλο πελαγικής αλιείας, που από τότε είχε σημειώσει μείωση κατά 50%. Για το στόλο αλιεύσης βενθοπελαγικών ειδών, οι ΜΑΠ θεσπίστηκαν το 2007 και από τότε η συρρίκνωση του στόλου αυτού ανήλθε στο 30%. Και για τα δύο τμήματα του στόλου διαπιστώθηκε αύξηση του κέρδους. Η Εσθονία θέσπισε σύστημα ΜΑΠ το 2001 και έως το 2009 ο στόλος σημείωσε μείωση κατά 40%. Στην Ισπανία ο λεγόμενος στόλος Gran Sol μειώθηκε κατά 30% κατά την περίοδο 1992-1997 χάρη στην εφαρμογή των ΜΑΠ.